

Vergaderjaar 1993–1994

22 181

De situatie in Joegoslavië

Nr. 64

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 15 november 1993

Gaarne willen ondergetekenden U op de hoogte brengen van de laatste ontwikkelingen betreffende voormalig Joegoslavië en de Nederlandse betrokkenheid daarbij. Hierbij wordt ook ingegaan op het jongste besluit van de ministerraad om extra Nederlandse militairen ter beschikking te stellen van de VN-vredesmacht Unprofor, alsmede op het verslag van het werkbezoek van een delegatie van de vaste Commissies voor Buitenlandse Zaken en voor Defensie van Uw Kamer aan Kroatië en Bosnië-Herzegovina van 1 tot en met 5 oktober 1993. Een aantal meer specifieke onderwerpen uit dit verslag wordt, ten behoeve van de overzichtelijkheid, behandeld in bijlage I.

De onderhandelingen betreffende Bosnië-Herzegovina

Het laatste onderhandelingspakket, waarover U werd ingelicht bij brief van 24 september 1993, kenmerk DEU 317, werd op 27 en 28 september verworpen door het parlement van Bosnië-Herzegovina. Zoals de voorzitter van het Bosnische parlement tegenover de delegatie van Nederlandse parlementsleden onlangs onderstreepte, stellen de Moslims als voorwaarde voor een politieke oplossing dat op de Moslims veroverde gebieden worden teruggegeven en dat vluchtelingen en ontheemden naar hun leefgebieden kunnen terugkeren.

Ook de regering heeft er steeds voor gepleit dat een vredesregeling voor Bosnië-Herzegovina zou inhouden dat de vluchtelingen en ontheemden naar hun oorspronkelijke leefgebieden kunnen terugkeren. Dit was ook voorzien in het genoemde onderhandelingspakket, al kon men twijfels hebben of dit in de praktijk realiseerbaar zou zijn, zeker wanneer het tot een opdeling van de Bosnische Unie zou komen. Voor wat betreft de teruggave van «op de Moslims veroverde gebieden» wil de regering aantekenen, dat er voor het uitbreken van de burgeroorlog in Bosnië-Herzegovina geen sprake was van «moslim-gebieden» als

zodanig. Wel waren er gebieden met een overwegende moslimbevolking, die daaruit thans grotendeels verdreven is. In veel gebieden woonden de drie bevolkingsgroepen echter zodanig door elkaar, dat de etnische verdeling van vóór de burgeroorlog niet als enige basis voor een nieuwe territoriale indeling kan dienen. De Europese Gemeenschap en haar lidstaten hebben zich daarom altijd voorstander verklaard van een «eerlijke en levensvatbare regeling, die aanvaardbaar is voor alle drie bevolkingsgroepen» (Verklaring van de Europese Raad van Kopenhagen juni 1993).

Helaas zijn de Servische en Kroatische partijen, na de verwerping van het Owen-Stoltenberg plan door het Bosnische parlement, niet bereid gebleken nog concessies te doen, met name voor wat betreft het grondgebied. Op grond van dergelijke concessies had wellicht alsnog een voor alle partijen aanvaardbare oplossing kunnen worden bereikt. De onderhandelingen over dit plan zijn daardoor tot stilstand gekomen. De recente gedachten van Lord Owen over een «globale regeling» niet alleen voor Bosnië-Herzegovina, maar ook voor andere delen van voormalig Joegoslavië, hebben tot nu toe onvoldoende weerklank gevonden om tot hervatting van de onderhandelingen te leiden. Indien de Bosnische parlementsleden stellen dat zij voor de keuze stonden tussen een onrechtvaardige vrede en continuering van de oorlog, dan moet geconstateerd worden dat het laatste thans het geval is. Mede als gevolg hiervan dreigt deze winter een humanitaire rampsituatie. De regering laat dan ook geen gelegenheid voorbij gaan om aan te dringen op de spoedige hervatting van werkelijke onderhandelingen.

De humanitaire situatie in Bosnië-Herzegovina

De vooruitzichten voor de komende wintermaanden zijn buitengewoon somber. Zoals de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de VN, mevrouw Ogata, onlangs zei: «Zonder vrede kan een humanitaire ramp niet worden voorkomen». De economie is volledig tot stilstand gekomen. Een gebrek aan voldoende voedsel, gezondheidszorg, elektriciteit, water en sanitair zal een groot aantal slachtoffers eisen van de bevolking in het oorlogsgebied, die – in tegenstelling tot de situatie van de vorige winter – inmiddels zowel moreel als fysiek is uitgeput. De problemen waarmee de humanitaire hulpverlening wordt geconfronteerd zijn in hoofdzaak drieërlei:

1. toegang tot de slachtoffers van het conflict;
2. de veiligheid van de hulpverleners en
3. de energievoorziening in Bosnië-Herzegovina.

Ad 1. Alle partijen verhinderen doelbewust toegang tot de slachtoffers in Bosnië-Herzegovina: de Bosnische Serviërs in het Oosten van Bosnië, de HVO-troepen in Centraal-Bosnië en de Bosnische Moslims in andere gebieden. Humanitaire hulp wordt door enkele partijen beperkt geïnterpreteerd als «voedsel en medicamenten». Materiaal voor huisvesting, waterpompen, generatoren en onderdelen worden vanwege hun «potentieel strategische waarde» niet doorgelaten. Aanvoer van hulpgoederen over wegen is veelal onmogelijk. Door aanhoudende gevechten, stukgeslagen bruggen en het ontbreken van enige gezagsstructuur zijn voedselleveranties naar Centraal-Bosnië via de belangrijke route Ploče – Mostar sinds april van dit jaar teruggebracht tot 20% van het niveau van de winter '92/'93. Dankzij de luchtbrug is Sarajevo de enige plaats in Bosnië waar hulpgoederen ter voorbereiding van de winter, relatief ongehinderd kunnen worden binnengebracht.

Ad 2. Humanitaire activiteiten worden in toenemende mate geconfronteerd met oorlogsomstandigheden. Regelmatig vinden ernstige veiligheidsincidenten plaats. Het voorval van 25 oktober, waarbij een Deense chauffeur werd gedood en negen Nederlandse militaire gewond raakten, is voor de secretaris-generaal van de VN aanleiding geweest stopzetting van de hulpverlening in Centraal-Bosnië te gelasten. De levering van ruim een derde van de totale voedselhulp aan Bosnië-Herzegovina is hiermee voorlopig beëindigd. De strijdende partijen is gevraagd om garanties voor de veiligheid van de hulpkonvoien, zodat deze weer kunnen worden hervat. Omdat veel plaatselijke milities betrekkelijk autonoom optreden, mag de waarde van dergelijke garanties overigens niet worden overschat.

Ad 3. De energievoorziening is vooral in Centraal-Bosnië van eminent belang met het oog op de winter, waarin in Centraal-Bosnië regelmatig een temperatuur van 20° Celsius onder nul of zelfs lager wordt bereikt. De energievoorziening dreigt thans geheel tot stilstand te komen. Zonder energie komen ook de watervoorziening, verwarming en uiteindelijk de voedselvoorziening in gevaar. De gebrekkige toegang verhindert de levering van diesel. De Bosnische Kroaten frustreren de aanvoer van onderdelen benodigd voor de kolenproductie, de traditionele energiebron voor de verwarmingscentrales in Centraal- en Noordoost-Bosnië. De omgeving van Tuzla (160 000 inwoners) bijvoorbeeld, is geheel aangewezen op deze vorm van brandstof. Omdat het elektriciteitsnet niet meer functioneert is de bijdrage van hydro-elektriciteit uit de Neretva-rivier te verwaarlozen. Ondanks bestaande afspraken tussen Servië en Bosnië, die met medewerking van Lord Owen en de heer Stoltenberg tot stand zijn gekomen, is de overeenkomst inzake de toevoer van gas uit Rusland via Hongarije en Servië naar Sarajevo, fragiel. Een constante gasvoorziening is ook essentieel voor het welslagen van de Nederlandse activiteit gericht op levering en installatie van 36 gasgeneratoren in de Bosnische hoofdstad.

De hulpprogramma's van de humanitaire organisaties zijn erop gericht de komende winter voor de bevolking in het voormalige Joegoslavië draaglijk te maken. Voedselvoorraden zijn aangelegd en vooral de energievoorziening krijgt veel aandacht. Tankwagens worden aangekocht om grote hoeveelheden brandstof naar Centraal-Bosnië te kunnen vervoeren, in eerste instantie voor ziekenhuizen, bakkerijen en water- en sanitatiesystemen. Onderdelen voor kolenmijnen en elektriciteitscentrales liggen gereed in Metkovic. Het gasnetwerk in Sarajevo wordt uitgebreid, zodat 70% van de inwoners daar profijt van kan hebben. Alternatieve systemen voor kook- en verwarmingsapparatuur worden ontwikkeld.

Nederland zal de humanitaire hulpinspanningen zo veel mogelijk financieel blijven steunen. De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking heeft onlangs opnieuw bijdragen beschikbaar gesteld aan VN-organisaties en verscheidene niet-gouvernementele organisaties om hen in staat te stellen de humanitaire nood de komende winter waar mogelijk maximaal te helpen lenigen. De totale bijdrage van Nederland aan de humanitaire hulpverlening in het voormalige Joegoslavië komt hiermee op ongeveer f 100 miljoen in 1993.

Besluiten van de Europese Raad en de Algemene Raad

Gezien de dreigende humanitaire situatie heeft de Europese Raad van 29 oktober een verklaring aanvaard (zie bijlage II)¹, waarin de volgende richtsnoeren zijn opgenomen om de aanvoer van humanitaire hulp in Bosnië-Herzegovina te ondersteunen:

¹ Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

- vergroting van de financiële inspanning ten gunste van de getroffen bevolkingsgroepen, gepaard gaande met stappen ten aanzien van de derde landen, opdat deze hun bijdrage leveren;
- identificatie en herstel van prioritaire routes, met name naar Sarajevo;
- verkrijgen van het akkoord van alle partijen met de instandhouding van deze humanitaire routes;
- aanwending van alle adequate middelen om de aanvoer van de humanitaire hulp te ondersteunen;
- versterking van Unprofor opdat er meer troepen ter beschikking komen om de bescherming van deze routes te garanderen.

Op basis van deze richtsnoeren heeft de Algemene Raad van 8 november jl. besloten tot een gemeenschappelijk optreden van de Europese Unie (zie bijlage III)¹, waarin de nadruk wordt gelegd op vergroting van de hulpinspanning en de bijdrage die de Europese Unie kan leveren om de hulp te bestemder plekke te krijgen. Ingevolge het Verdrag van Maastricht is het voorzitterschap verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging van de betreffende maatregelen.

Ten tijde van de Algemene Raad hebben de ministers Kinkel en Juppé een brief verspreid, waarin een nieuwe prioriteitenstelling van de Europese Unie wordt bepleit, nu de door Lord Owen gesuggereerde «globale aanpak» weinig weerklink lijkt te vinden. De Unie zou haar aandacht in eerste instantie moeten richten op:

- het verzekeren van de aanvoer van humanitaire hulp, conform het genoemde besluit tot een gemeenschappelijk optreden;
- een vredesregeling voor Bosnië-Herzegovina uitgaande van het onderhandelingspakket, zoals dat 20 september op tafel lag, maar met een uitbreiding van het grondgebied van de Moslim-deelrepubliek met 3 tot 4 procent, en
- een modus vivendi voor de door Serviërs beheerste gebieden in Kroatië, gebaseerd op een staakt-het-vuren en een aantal vertrouwen-wekkende maatregelen (bijvoorbeeld herstel van verbindingen, garanties voor de veiligheid van de kustweg).

Andere problemen, zoals een definitieve regeling voor de door Serviërs beheerste gebieden in Kroatië en een autonomie-regeling voor Kosovo, zouden op een later tijdstip aan de orde moeten komen.

Er vindt thans overleg plaats om te bezien of tot een nieuwe gezamenlijke aanpak van de Europese Unie kan worden gekomen op basis van deze Frans-Duitse suggesties.

De situatie in Kroatië

Naast de situatie in Bosnië-Herzegovina, baart ook die in Kroatië ernstige zorgen. Het zogenaamde Vance-Plan van december 1991 voor de door de Serviërs beheerste gebieden van Kroatië (United Nations Protected Areas (Unpa's) en aangrenzende «pink zones»), dat werd goedgekeurd met Veiligheidsraadsresolutie 724 (1991) werd maar zeer ten dele uitgevoerd. Weliswaar werd Unprofor gestationeerd in de Unpa's maar van de demilitarisering van de Unpa's en de terugkeer van de ontheemden naar deze gebieden is niets terecht gekomen. De last van de ontheemden uit de Unpa's (thans ongeveer 246 000) en vluchtelingen uit Bosnië-Herzegovina (thans ongeveer 277 000) drukt zeer zwaar op de Kroatische economie. Onder die omstandigheden wordt in Kroatië de aanwezigheid van Unprofor in de Unpa's eerder gezien als een factor die de Servische «bezetting» van deze gebieden bestendigt, dan als bijdrage aan een oplossing langs de lijnen van het Vance-plan en

¹ Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

wordt het nut van de verlenging van het Unprofor-mandaat in twijfel getrokken, tenzij daadwerkelijke voortgang zou worden geboekt in de richting van een oplossing.

Hoewel de in Kroatië levende gevoelens van teleurstelling over het effect van de aanwezigheid van Unprofor op zich begrijpelijk zijn, zou een eventueel vertrek van Unprofor de spanning in en rond de Unpa's naar alle waarschijnlijkheid juist verhogen en kunnen leiden tot hervatting van de Servisch-Kroatische gevechten. De regering spreekt zich dan ook uit voor voortgezette presentie van Unprofor in de Unpa's. Tegelijkertijd zouden de co-voorzitters dienen te worden aangemoedigd, hun bemiddelingspogingen intensiever op de Unpa's te richten. De door president Tudjman ontvouwde gedachten over regionale autonomie voor de Serviërs elders in Kroatië, kunnen positief worden beoordeeld. Besprekingen van de medewerkers van de co-voorzitters, met name ambassadeur Vollebaek, met de betrokken partijen hebben tot nu toe echter geen resultaat gehad.

Uitzending van het eerste bataljon van de luchtmobiele brigade naar Bosnië-Herzegovina

Tegen de achtergrond van de dramatische humanitaire situatie in Bosnië-Herzegovina heeft de regering besloten het eerste operationele bataljon van de luchtmobiele brigade, versterkt met ongeveer vijftig pantservoertuigen en een logistieke eenheid, vanaf het begin van 1994 ter beschikking te stellen van de vredesmacht van de Verenigde Naties in voormalig Joegoslavië, Unprofor. Deze extra Nederlandse bijdrage van in totaal ruim 100 militairen, geldt in beginsel voor anderhalf jaar. Tijdig voor afloop van deze periode zal de regering zich, aan de hand van de dan geldende omstandigheden, beraden over het al dan niet verlengen van deze Nederlandse bijdrage. Ook tussentijds – in het bijzonder bij de halfjaarlijkse aflossing van het bataljon – zal uiteraard rekening worden gehouden met mogelijk veranderende omstandigheden die opnieuw politieke toetsing zouden kunnen vereisen. Zo blijft de regering bereid, indien tussentijds alsnog een vredesregeling wordt bereikt, positief te overwegen de in voormalig Joegoslavië gestationeerde Nederlandse eenheden beschikbaar te stellen voor de implementatie daarvan. Een definitief politiek besluit daartoe zal uiteraard eerst te zijner tijd door de regering kunnen worden genomen aan de hand van de dan geldende omstandigheden.

Met de uitzending van een bataljon van de luchtmobiele brigade geeft de regering gestalte aan de op 7 september jl. aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties (SGVN), Boutros Ghali, bekendgestelde beginselbereidheid om het aantal Nederlands blauwhelmen in voormalig Joegoslavië belangrijk uit te breiden. In vervolg hierop heeft de secretaris-generaal Nederland op 21 oktober jl. formeel verzocht om een infanteriebataljon met pantservoertuigen beschikbaar te stellen ten behoeve van de Unprofor in Bosnië-Herzegovina.

Om de in verschillende resoluties van de Veiligheidsraad vastgestelde taken goed te kunnen uitvoeren, is uitbreiding en versterking van Unprofor op korte termijn dringend gewenst. Daarover bestaat, zeker nu de komende winter een humanitaire ramp dreigt, binnen de VN grote overeenstemming. Ook de Europese Raad sprak zich onlangs, zoals eerder in deze brief beschreven, in die zin uit. Tot nu toe hebben sinds de verklaring van de Twaalf in Kopenhagen alleen Frankrijk, Denemarken en Nederland extra eenheden aan Unprofor aangeboden. De extra Franse troepen zijn inmiddels gestationeerd in Sarajevo. De Deense eenheid

maakt, samen met Noren en Zweden, deel uit van een Scandinavisch bataljon dat momenteel wordt ontplooid in en rondom Tuzla.

Tijdens het bezoek van de Minister van Defensie aan het Commando Bosnië-Herzegovina van Unprofor, afgelopen woensdag, is door de waarnemend commandant aldaar een klemmend beroep gedaan op de Nederlandse regering om de aangeboden extra militairen spoedig te zenden. Nu de regering daartoe heeft besloten zal de komende tijd, in het licht van de zich ontwikkelende situatie, steeds intensief overleg worden gevoerd met Unprofor. Daarbij zal van Nederlandse zijde nadrukkelijk naar voren worden gebracht dat het vooral met het oog op de logistieke en medische ondersteuning aanbeveling verdient de eenheid zo veel mogelijk in een aaneengesloten gebied te laten optreden. In de huidige fase van de VN-planning is het gebied waar het eerste bataljon van de Luchtmobiele brigade zal optreden nog niet definitief vastgesteld.

In haar overwegingen om nu al tot een besluit te komen, heeft voor de regering zwaar gewogen dat de VN – nu zij voor de buitengewoon ingewikkelde opgave staat de bevolking in Bosnië-Herzegovina zo goed mogelijk door de winter te helpen – in een zo vroeg mogelijk stadium voldoende duidelijkheid moet worden geboden over de extra militaire eenheden waarop zij in Bosnië-Herzegovina kan rekenen.

Door de uitzending van het extra, versterkte bataljon komt het aantal Nederlandse militairen in en rondom voormalig Joegoslavië op ruim 3.100. Deze substantiële Nederlandse militaire bijdrage, stoelt, zoals bekend, op een aantal nauw met elkaar samenhangende overwegingen. In de eerste plaats wil de regering zich, in het licht van het grove onrecht dat velen in voormalig Joegoslavië is en wordt aangedaan, maximaal inspannen om de zo dringend nodige humanitaire hulp tijdig te helpen waarborgen. Daarnaast meent de regering dat presentie van internationale eenheden een zekere remmende werking kan hebben op schendingen van de mensenrechten. Dit effect mag gegeven de ervaringen van de afgelopen twee jaar niet worden overschat, maar is daarmee plotseling bepaald niet onbetekenend. Tenslotte kan met de presentie van internationale eenheden worden bijgedragen aan het scheppen van de noodzakelijke voorwaarden voor de totstandkoming van een vredesregeling. Overigens kan een duurzame vrede alleen worden bereikt indien de betrokken partijen daartoe zelf de politieke wil hebben. Met een dergelijke vredesregeling zijn ook Europese veiligheidsbelangen gediend.

Het Nederlandse bataljon wordt, op grond van deze politieke overwegingen, ter beschikking gesteld aan het Bosnië-Herzegovina Commando van Unprofor dat onder leiding staat van de Belgische luitenant-generaal Briquemont. Hij geeft momenteel bij de ontplooiing van extra aan zijn commando toegewezen eenheden prioriteit aan Centraal-Bosnië-Herzegovina waar, gegeven de vele gevechten tussen met name Kroaten en Moslims, een tekort aan VN(pantser-)infanterie eenheden dreigt. De prioriteit bij de ontplooiing van nieuwe VN-eenheden in Centraal-Bosnië-Herzegovina stoelt op de overtuiging dat indien Centraal-Bosnië niet voldoende wordt gecontroleerd ook de toevoer naar de «safe areas» en de logistieke ondersteuning van de VN-eenheden zelf in de problemen komt. Tegelijkertijd zal de VN de beschikbare militaire middelen zo willen inzetten dat ook binnen de «safe areas» sprake is van een toereikende presentie van VN-militairen. De uitwerking hiervan, in overleg met de betrokken troepenleverende landen, is, zoals gezegd, nog niet voltooid.

Het uit te zenden Nederlandse bataljon is samengesteld uit verschillende eenheden. Kern is het 11de bataljon van de Luchtmobiele brigade.

Dit bataljon, de Garde Grenadiers, telt ruim 550 beroepsmilitairen. Het 11de bataljon is voor deze uitzending versterkt tot ongeveer 750 man met militairen die elders binnen de Luchtmobiele brigade zijn geplaatst en met enkele dienstplichtigen uit andere eenheden. Deze dienstplichtigen vervullen specialistische functies op het gebied van geneeskundige ondersteuning en verbindingen.

Het versterkte 11de bataljon wordt logistiek ondersteund door een eenheid van ongeveer 350 militairen. Dat hangt samen met de operationele eis van het VN-Commando Bosnië-Herzegovina dat alle eenheden in beginsel logistiek zelfstandig zijn. De logistieke eenheid bevat zowel beroeps- als dienstplichtig personeel. Ook een extra geniedetachement van ongeveer 80 militairen – dat zo lang als nodig extra wordt uitgezonden ten behoeve van de bouw van onder meer beschermde onderkomens – telt dienstplichtigen. Dienstplichtigen worden, zoals gebruikelijk, alleen uitgezonden op basis van vrijwilligheid.

Het bataljon wordt uitgerust met ongeveer 50 YPR-pantserwagens. Gedurende de maanden november en december van dit jaar traint het personeel met deze voertuigen die normaliter geen deel uitmaken van de Luchtmobiele brigade. Zoals bekend is voor de toevoeging van deze pantserwagens gekozen als tijdelijke oplossing omdat de Koninklijke landmacht nog niet beschikt over de geplande pantserwagens.

De VN beoogt met de stationering van extra (pantser-)infanterie eenheden de situatie plaatselijk te stabiliseren. Dit gebeurt onder meer door het inrichten van observatie- en doorgangsposten, het uitvoeren van patrouilles en het begeleiden van konvoien met hulpgoederen. Zoals bekend zijn de hulpkonvoien van UNHCR in Centraal-Bosnië, als gevolg van het eerder genoemde incident op 25 oktober jl., tijdelijk stil gelegd. Militaire logistieke konvoien voor Unprofor-eenheden hebben wel plaats. Tijdens het bezoek van de Minister van Defensie aan het Nederlandse transportbataljon bleek het de wens van de militairen van deze eenheid om zo spoedig mogelijk weer hulpgoederen te mogen gaan rijden. Dit wordt door de betrokken militairen bijzonder zinvol werk geacht dat steeds met grote inzet en motivatie wordt verricht. De Nederlandse regering zal in overleg met het Belgische voorzitterschap bezien op welke wijze via de VN in New York en de UNHCR in Genève spoedige hervatting van de hulpkonvoien kan worden verwezenlijkt.

De geweldsinstructies voor de extra uit te zenden Nederlandse blauwhelmen zijn gelijk aan die van de andere VN-eenheden in Bosnië-Herzegovina. Zij staan het gebruik van geweld als uiterste middel toe in het geval van zelfverdediging en indien de taakuitvoering van een VN-eenheid met geweld wordt belemmerd. Het besluit om, binnen de door het hoofdkwartier van Unprofor vrijgegeven instructies, geweld te gebruiken wordt, behalve in het geval van een acuut levensbedreigende situatie, alleen genomen door de commandant van de betrokken VN-militairen. Deze maakt een afweging waarbij in ieder geval de militaire krachtsverhouding ter plaatse en het belang van voortzetting van de opdracht een belangrijke rol spelen. Wordt in het uiterste geval besloten geweld te gebruiken dan blijft dat beperkt tot het strikt noodzakelijke. Bovendien wordt geweld alleen gebruikt in reactie op een vijandige behandeling van de strijdende partijen.

Na Nederland ook een gevechtseenheid bijdraagt aan Unprofor zullen meer dan voorheen ook de Nederlandse militairen actief betrokken zijn bij de zelfverdediging van de VN-vredesmacht. De Nederlandse verbindings- en transporteenheden zijn wat betreft hun taak en lichte

bewapening ongeschikt voor actief optreden ter zelfverdediging. Daartoe is steeds teruggevallen op (pantser-)infanterie van andere nationaliteiten. Gelet op de taak en bewapening van het Nederlandse bataljon van de luchtmobiele brigade zal het optreden daarvan, uiteraard steeds binnen de door de VN vrijgegeven geweldsinstructies, zo nodig dus robuuster kunnen zijn dan dat van de Nederlandse verbindings- en transporteenheden.

Extra uitgaven in verband met de uitzending

De raming van de aanvullende uitgaven voor de inzet van het versterkte bataljon van de Luchtmobiele brigade in Bosnië bedraagt voor 1994 f 85 miljoen. Het betreft f 62 miljoen voor personele uitgaven, f 8 miljoen voor materiële exploitatie en f 15 miljoen voor investeringen, zoals het aanbrengen van beschermend pantser voor de schutter op de YPR-pantservoertuigen. Van de aanvullende uitgaven voor brandstof en reservedelen is op dit moment nog geen schatting te maken. Aangezien deze operatie valt onder Unprofor, zal het Nederlandse contributiebedrag voor Unprofor met een nog nader door de VN vast te stellen bedrag stijgen.

Tenslotte

Beide ondergetekenden hebben met grote instemming kennis genomen van de waardering die de delegatie van leden van de Tweede Kamer in hun reisverslag uitspreekt voor de wijze waarop Nederlandse militairen zich onder zeer moeilijke omstandigheden met grote inzet en een hoog moreel kwijten van hun VN-taken. De brede politieke en maatschappelijke steun en waardering voor hun werk wordt door de regering van groot belang geacht. Zij is de Nederlandse militair in den vreemde een grote steun in de rug.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
P. H. Kooijmans

De Minister van Defensie,
A. L. ter Beek

NOTITIE OVER ENKELE SPECIFIEKE ONDERWERPEN UIT HET VERSLAG VAN HET BEZOEK VAN EEN DELEGATIE VAN LEDEN VAN DE TWEEDE KAMER AAN DE NEDERLANDSE EENHEDEN IN VOORMALIG JOEGOSLAVIË

Veldpost

Sinds het begin van de stationering van Nederlandse militairen in voormalig Joegoslavië is steeds gewerkt aan de waarborging van een zo snel en zorgvuldig mogelijke postbezorging. Met de uitbreiding van het aantal uitgezonden militairen en ook het aantal verschillende lokaties in voormalig Joegoslavië waar zij zijn geplaatst, nam deze taak in omvang en complexiteit toe. Daarom wordt voortdurend gezocht naar oplossingen voor knelpunten. Momenteel wordt bijvoorbeeld in overleg met de Nederlandse PTT bezien hoe de afhandeling in Nederland kan worden geoptimaliseerd. Ook kan voor de verzending van post naar Zagreb, de plaats waar vanuit deze wordt gedistribueerd, gebruik worden gemaakt van civiele lijnvluchten. De mogelijkheden voor postvervoer door de lucht zijn belangrijk verbeterd nu het aantal lijnvluchten op Zagreb weer toeneemt. Dankzij deze ontwikkeling kan een tijdwinst van tenminste twee dagen worden geboekt. De verspreiding vanuit Zagreb naar de ongeveer veertig verschillende lokaties binnen het conflictgebied waar Nederlanders zijn gestationeerd, blijft echter steeds onvermijdelijk een onzekere factor.

Uitzendduur militaire VN-waarnemers

De verplichte uitzendduur van Nederlandse VN-waarnemers is momenteel zes maanden. Overigens kan op vrijwillige basis langer als VN-waarnemer worden gediend. Bezien wordt of in een aantal gevallen de uitzendduur kan worden verlengd, zodat Nederlandse militairen binnen de waarnemers-organisatie van Unprofor ook leidinggevende functies op regionaal niveau kunnen gaan vervullen. Bij een verlengde plaatsing zal vaak sprake zijn van een tussentijdse functiewisseling. Nu al worden uitzonderingen gemaakt in de duur van de uitzending van Nederlandse Unprofor-militairen. De Nederlandse brigade-generaal die momenteel hoofd is van alle waarnemers binnen Unprofor dient in totaal twaalf maanden in deze functie.

Telefoneren door Nederlandse VN-militairen

De mogelijkheden om Nederlandse militairen vanuit voormalig Joegoslavië naar huis te laten bellen zijn onvermijdelijk begrensd. Nu al zijn militair-operationele lijnen, als gevolg van de regel dat per maand vijf minuten op rijkskosten naar huis mag worden gebeld, ruim één uur per dag bezet door door niet-militair gebruik. Immers, het gaat om beperkte middelen en grote aantallen personen. Overigens kan ook via een commerciële satellietverbinding worden getelefoneerd, zij het tegen betaling. De VN kent voor dergelijke onkosten aan elke VN-militairen een dagelijkse toelage toe. Inmiddels is begonnen met de aanleg van een civiel Teledata-systeem. Verwacht wordt dat, na volledige aansluiting van dit nieuwe systeem, de mogelijkheid tot het voeren van privé telefoongesprekken zal verdubbelen. De kosten van deze gesprekken van VN-militairen zullen dank zij dit systeem op enige termijn kunnen afnemen tot ongeveer f 1,85 per minuut, ongeacht de locatie waar naartoe wordt gebeld.

Belangstelling van de media

De belangstelling van de media voor de verrichtingen van de Nederlandse militairen in voormalig Joegoslavië is groot. De mogelijkheden om ter plekke verslag te doen zijn echter in een dergelijk conflictgebied onvermijdelijk aan beperkingen onderhevig. Zo voeren de VN een stringent toelatingsbeleid voor journalisten die het operatiegebied van Unprofor willen bezoeken. Omdat door de regering grote waarde wordt gehecht aan toereikende nieuwsgaring ter plaatse door Nederlandse media, is op verschillende niveau's contact opgenomen met de VN, met het oogmerk op ruimere schaal accreditatie te laten verlenen. Hangende dit overleg zal steeds al het mogelijke worden gedaan om de Nederlandse media maximaal faciliteiten te verlenen bij de berichtgeving over de Nederlandse eenheden in het voormalige Joegoslavië.